

Het Nederlandse jeugdbeschermingsstelsel onder de Jeugdwet 2015

Helen Bouma, Mónica López López, Erik Knorth & Hans Grietens

Het Nederlandse jeugdbeschermingsbeleid wordt bepaald door zowel internationale als nationale wetgeving. Het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK) speelt een belangrijke rol in de Nederlandse jeugdbescherming sinds 1995. Naast het IVRK zijn de artikelen 3 en 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) eveneens relevant voor de bescherming van minderjarigen tegen vormen van verwaarlozing en kindermishandeling (Memorie van Toelichting Jeugdwet, 2013, hoofdstuk 9). Sinds 2015 vormt de Jeugdwet het wettelijke en beleidskader van het Nederlandse jeugdzorgstelsel, wat het jeugdbeschermingssysteem omvat. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste aspecten van dit (nieuwe) stelsel.

Jeugdwet 2015

Sinds 2015 is de Jeugdwet van kracht; deze wet heeft de Wet op de Jeugdzorg vervangen. Een belangrijk aspect van deze nieuwe wetgeving is de decentralisatie van de zorg voor jeugd: sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de organisatie en het functioneren van de zorg voor jeugd; naast preventie dienen gemeenten nu jeugdhulp, kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering te organiseren. De organisatie van de zorg voor jeugd op lokaal niveau dient bij te dragen aan de toegankelijkheid van de jeugdhulp en daarmee aan preventie en vroege signalering (NJI, n.d./b). Met deze wetgeving hebben gemeenten een jeugdhulpplicht: zij zijn verplicht om hulp te organiseren voor jeugdigen die dit nodig hebben (Jeugdwet, 2014, artikel 2.1). Hun beleid dient te focussen op de volgende uitgangspunten: preventie en vroege signalering van problemen, het versterken van het pedagogische klimaat, het versterken van de eigen mogelijkheden en oplossingsvaardigheden van jeugdigen en hun omgeving, het verbeteren van de veiligheid van jeugdigen in hun opvoedingsomgeving, het hanteren van een integrale aanpak, en het opzetten en uitvoeren van familiegroepsplannen (Jeugdwet, 2014, artikel 2.1).

Een integrale aanpak

Er zijn veel verschillende instellingen, disciplines en hulpverleners betrokken bij de jeugdhulp en daarmee in de jeugdbeschermingsketen. De omvang, ernst en complexiteit van kindermishandeling

vragen om een goede kwaliteit van de jeugdhulp en hoge standaarden binnen de zorg voor jeugd (Baartman, 2005), waarvoor een multidisciplinaire, integrale aanpak nodig is (Gezondheidsraad, 2011; Jeugdzorg Nederland, 2013; Ministerie van VWS & Ministerie van V&J, 2011). Het gebruik van een integrale aanpak is dan ook een belangrijk uitgangspunt in de Nederlandse wetgeving en het beleid: alle instellingen en professionals betrokken in de jeugdbeschermingsketen dienen samen te werken (Jeugdzorg Nederland, 2013) om zo te komen tot 'één gezin, één plan en één regisseur' (Memorie van Toelichting Jeugdwet, 2013, hoofdstuk 1.1).

Preventie en jeugdhulp

De Jeugdwet verdeelt de zorg voor jeugd in preventie en jeugdhulp. Naast deze twee typen van zorg, zijn kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering verantwoordelijkheden van de gemeenten (Jeugdwet 2014, artikel 2.1).

Preventie is in de Jeugdwet (2014, artikel 1.1) gedefinieerd als: 'op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met of met een risico op psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de ouders met of met een risico op opvoedingsproblemen.' Preventie en vroege interventie moeten uitgevoerd worden middels toegankelijke opvoedingsondersteuning, om zo de noodzaak van duurdere, gespecialiseerde zorg en kindbeschermingsmaatregelen te voorkomen (Memorie van Toelichting Jeugdwet, 2013, hoofdstuk 3.2). Opvoedingson-

dersteuning heeft tot doel om problemen in de opvoedingsomgeving en de ontwikkeling van jeugdigen te voorkomen door gezinnen te ondersteunen bij het oplossen van problemen en vragen en door de eigen krachten en vaardigheden van ouders te versterken (NJI, n.d./a).

Wanneer preventie niet genoeg blijkt, dienen gemeenten jeugdhulp te verlenen. Jeugdhulp is als volgt gedefinieerd in de Jeugdwet (2014, artikel 1.1): *'(1) ondersteuning van en hulp en zorg, niet zijnde preventie, aan jeugdigen en hun ouders bij het verminderen, stabiliseren, behandelen en opheffen van of omgaan met de gevolgen van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedingsproblemen van de ouders of adoptie gerelateerde problemen; (2) het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van jeugdigen met een somatische, verstandelijke, lichamelijke of zintuigelijke beperking, een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem en die de leeftijd van achttien jaar nog niet bereikt hebben; en (3) het ondersteunen bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van de persoonlijke verzorging gericht op het opheffen van een tekort aan zelfredzaamheid bij jeugdigen met een verstandelijke, lichamelijke of zintuigelijke beperking of een somatische of psychiatrische aandoening of beperking, die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt. Met dien verstande dat de leeftijdsgrens van achttien jaar niet geldt voor jeugdhulp in het kader van jeugdstrafrecht.'* Deze jeugdhulp omvat vrij toegankelijke lichte, primaire hulp alsook meer intensieve, gespecialiseerde hulp welke niet vrij toegankelijk is (Meima & Van Yperen, 2013; NJI, n.d./a).

Gemeenten hebben deze jeugdhulp veelal ondergebracht in de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) en wijkteams (NJI, n.d./a). Sinds 2012 heeft elke gemeente ten minste één CJG met als doel om de zorg voor jeugd dichterbij gezinnen te organiseren zodat deze toegankelijker en beter herkenbaar is (Jeugdzorg Nederland, 2013). Daarnaast hebben wijkteams een belangrijke rol in de jeugdhulp; na de transitie zijn deze multidisciplinaire teams opgericht waarin een integrale aanpak wordt gehanteerd om zo de primaire zorg te verbeteren en de fragmentatie van zorg te verminderen. Professionals binnen een bepaalde regio werken binnen deze teams samen om problemen te signaleren en kwetsbare inwoners te ondersteunen (Ministerie van VWS, Ministerie van V&J & VNG, 2014; NJI, n.d./b). De organisatie van deze teams verschilt per gemeente; veelal richten de teams zich op gezinnen die basisondersteuning nodig hebben. Wijkteams ondersteunen gezinnen met meer complexe problematiek in het gebruik van

de eerstelijnszorg en soms tweedelijnszorg, om zo de noodzaak van duurdere zorg te voorkomen (NJI, n.d./b). Deze lokale teams hebben hierdoor in het contact met kwetsbare gezinnen een belangrijke rol in de preventie en signalering van kindermishandeling.

De jeugdbeschermingsketen

Veilig Thuis (Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling)

> *Figuur 1:*
Stroomschema Veilig Thuis

De Jeugdwet heeft geleid tot het combineren van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling met het Steunpunt Huiselijk Geweld onder de nieuwe naam: Veilig Thuis. Veilig Thuis heeft sinds 2015 dus niet alleen te maken met kindermishandeling, maar ook met huiselijk geweld tussen volwassenen. Deze integratie heeft tot doel om meer duidelijkheid te geven voor burgers en professionals waar zij advies kunnen vragen of kunnen melden in gevallen van geweld in gezinssituaties (Memorie van Toelichting Jeugdwet, 2013, hoofdstuk 4.5).

Na de decentralisatie zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de organisatie van deze Veilig Thuis locaties; gemeenten werken veelal bovenlokaal samen in de implementatie hiervan (Jeugdwet, 2014, artikel 1.2a). Dit maakt dat er meerdere gemeenten onder één locatie vallen; er zijn na de transitie 26 Veilig Thuis locaties.

Iedereen met zorgen over kindermishandeling, zoals burens, ouders, leerkrachten of hulpverleners, kunnen contact opnemen met Veilig Thuis. Zij kunnen bellen voor het vragen van advies of om een melding van kindermishandeling te doen. In het eerste geval adviseert Veilig Thuis de beller; dit kan een enkel advies zijn of een vervolgadvis. In het Handelingsprotocol van Veilig Thuis is een advies gedefinieerd als *'Een op de behoefte van de adviesvrager afgestemde set van aanwijzingen, raadgevingen en tips met als doel de adviesvrager in staat te stellen zelf verder te kunnen handelen in situaties van huiselijk geweld of kindermishandeling of bij een vermoeden daarvan.'* Wanneer de beller een melding doet, worden de gegevens van het betreffende kind en gezin geregistreerd. Een melding is gedefinieerd als *'Het kenbaar maken aan het AMHK van een situatie of vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling met vermelding van de persoonsgegevens van*

de direct betrokkene(n)'. In het geval van een adviesvraag waarover Veilig Thuis ernstige zorgen heeft, kan Veilig Thuis de beller vragen om de adviesvraag om te zetten in een melding. Wanneer de beller dit niet wil, kan Veilig Thuis ambtshalve deze vraag omzetten in een melding. Echter, ook andersom is mogelijk: wanneer een zaak gemeld wordt maar er niet voldoende vermoedens zijn voor kindermishandeling of wanneer de melder volgens Veilig Thuis zelf nog mogelijkheden heeft om hulp te verlenen, kan Veilig Thuis beslissen de melder enkel te adviseren en de zaak te registreren als een advies (Baeten, 2014).

Veilig Thuis bespreekt elke melding in een triage; een intercollegiaal of multidisciplinair overleg. Binnen de triage wordt een besluit genomen over de prioriteit van de melding, de vervolgstappen en wie de verantwoordelijkheid voor deze vervolgstappen zal hebben (Baeten, 2014). Er zijn drie veelvoorkomende vervolgstappen naar aanleiding van de triage: 1. de overdracht van de zaak naar de betrokken hulpverlening, 2. de toeleiding naar zorg, of 3. het starten van een onderzoek door Veilig Thuis. De criteria die hiervoor gehanteerd worden door Veilig Thuis zijn weergegeven in figuur 2, opgesteld door de VNG (zie Bijlage). Andere mogelijke uitkomsten van de triage zijn: *de betrokkenheid van Veilig Thuis onmiddellijk beëindigen wanneer dit niet te rechtvaardigen is vanwege onterechte verdenkingen van kindermishandeling; het bespreken van de zaak met het College van Burgemeester en Wethouders om eventueel een tijdelijk huisverbod op te leggen; contact leggen met het Openbaar Ministerie of de politie; of een Verzoek Tot Onderzoek (VTO) indienen bij de Raad voor de Kinderbescherming.*

Een onderzoek door Veilig Thuis heeft tot doel om te onderzoeken of er sprake is van kindermishandeling en welke vervolgstappen nodig zijn. Zo kan Veilig Thuis besluiten dat er geen hulpverlening nodig is, dat het gezin wordt doorverwezen naar hulpverlening die al betrokken is bij het gezin of dat er hulpverlening opgestart moet worden. Daarnaast kan Veilig Thuis na het onderzoek besluiten om een Verzoek tot Onderzoek (VTO) in te dienen bij de Raad voor de Kinderbescherming (Baeten, 2014).

Raad voor de Kinderbescherming

> *Figuur 3:*
Schema Raad voor de Kinderbescherming

De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) is landelijk georganiseerd en valt onder het Ministerie van Veiligheid en Justitie. Onder de Jeugdwet zijn

gemeenten verantwoordelijk om de toegang naar de RvdK te organiseren (Jeugdzorg Nederland, 2013). Het uitvoeren van beschermingsonderzoeken vormt één van de taken van de RvdK. Daarnaast is de RvdK betrokken bij onderzoeken met betrekking tot gezag en omgang na scheiding, adoptie en strafonderzoeken (RvdK, 2016a). In deze factsheet zal de focus liggen op de beschermingsonderzoeken, uitgevoerd door de RvdK.

Waar iedereen een melding kan doen bij Veilig Thuis, is dit niet het geval voor de RvdK. Zoals aangegeven kan Veilig Thuis een VTO indienen bij de RvdK. Daarnaast kunnen gecertificeerde instellingen en hiervoor geautoriseerde instellingen binnen gemeenten een VTO indienen. Ook kan de RvdK zelf besluiten om een beschermingsonderzoek te starten voor kinderen waarbij zij betrokken is in het kader van een ander type onderzoek, zoals een strafonderzoek, een gezagsonderzoek of een omgangsonderzoek. Alleen in uitzonderlijke situaties kunnen anderen dan de hier genoemde partijen een VTO indienen bij de RvdK; dit kan enkel in acute, ernstig bedreigende situaties (Jeugdwet, 2014, artikel 3.1; RvdK 2016a). Deze verzoeken dienen onderbouwd te worden met documenten waarin wordt aangegeven welke vrijwillige hulp eerder aan het gezin geboden is en waarom vrijwillige hulp niet genoeg effect had of niet mogelijk was. Daarnaast dient het sociaal netwerk van het gezin en de wijze waarop het gezin daar wel/niet ondersteuning van ondervindt beschreven te worden in het verzoek (RvdK, 2016b).

De binnenkomende verzoeken worden sinds 2015 bekeken door Adviesteams van de RvdK. Hier wordt bepaald of een zaak door de RvdK onderzocht moet worden. Ook kunnen de eerder genoemde partijen een zaak voorleggen aan het Adviesteam wanneer zij overwegen om een VTO in te dienen. Door de RvdK als adviseur in een eerder stadium te betrekken binnen de jeugdbeschermingsketen, wordt getracht waar mogelijk de noodzaak van het gedwongen kader te voorkomen (RvdK, 2016b).

Indien de RvdK wel een beschermingsonderzoek start, dient dit uitgevoerd te worden volgens de principes en richtlijnen beschreven in het Kwaliteitskader van de RvdK en het Protocol Beschermingszaken. Het belang van het kind vormt het uitgangspunt binnen het beschermingsonderzoek; het onderzoek richt zich op de vraag wat het kind nodig heeft om veilig op te kunnen groeien. Voor de start van een onderzoek wordt binnen een multidisciplinair overleg een onderzoeksplan opgesteld. Tijdens het onderzoek wordt de gezinssituatie van het kind onderzocht, door middel van gesprekken met het kind, met de ouders en met andere personen die

betrokken zijn bij het gezin. Het onderzoek wordt afgesloten met een onderzoeksrapport over de ontwikkeling van het kind, de opvoedingssituatie, de (opvoedings)situatie van andere kinderen in het gezin, de risicofactoren en beschermende factoren van derden. Een belangrijk aandachtspunt is dat er onderscheid moet worden gemaakt tussen feiten en visies van de verschillende betrokkenen aan de ene kant en interpretatie door de RvdK aan de andere kant (RvdK, 2016a; 2016b).

Op basis van dit onderzoek verzoekt de RvdK de Kinderrechter een kindbeschermingsmaatregel uit te spreken. Wanneer de RvdK besluit dat geen maatregel nodig is, verwijst de RvdK het kind/gezin naar de gemeente zonder tussenkomst van de Kinderrechter. Wanneer de gemeente in dit geval nog steeds ernstige zorgen heeft en denkt dat een maatregel noodzakelijk is, kan de burgemeester de Kinderrechter verzoeken een maatregel uit te spreken (RvdK, 2014). Als de RvdK denkt dat wel een kindbeschermingsmaatregel nodig is, vraagt de RvdK de Kinderrechter deze uit te spreken (RvdK, n.d.).

Naast de adviserende, onderzoekende en rekestre- rende rol, heeft de RvdK een toezichthoudende rol. Wanneer de Kinderrechter een maatregel uitspreekt, dient deze uitgevoerd te worden door een gecertificeerde instelling (zie later). Deze instellingen kunnen op termijn de Kinderrechter verzoeken om maatregelen te beëindigen of te verlengen. De RvdK moet deze verzoeken, op basis van een rapport geschreven door de (gezins)voogd, beoordelen (RvdK, 2016b).

Kinderrechter

De Kinderrechter is de enige die daadwerkelijk een kindbeschermingsmaatregel kan uitspreken. In deze beslissing maakt de Kinderrechter gebruik van het rapport en het hierop gebaseerde advies van de RvdK. De Kinderrechter is echter niet verplicht om dit verzoek op te volgen. Naast dit rapport, zal de Kinderrechter de ouders horen tijdens de zitting. Het kind vanaf 12 jaar wordt apart gehoord door de kinderrechter (Topberaad Jeugd, 2014).

De Kinderrechter kan verschillende beschermings- maatregelen uitspreken. Zo kan een onder- toezichtstelling (OTS) uitgesproken worden, met of zonder uithuisplaatsing, en kan het gezag van ouders beëindigd worden door de Kinderrechter (RvdK, 2016b).

In het geval van een OTS wordt het gezag van ouders gedeeltelijk beperkt en gedeeltelijk overgenomen door een gezinsvoogd. Ouders zijn dan verplicht de adviezen van deze gezinsvoogd op te volgen. Aan- vullend is eventueel een uithuisplaatsing mogelijk tijdens een OTS (Memorie van Toelichting Jeugdwet, 2013, hoofdstuk 5.2). De grond voor een OTS is vast- gelegd in artikel 255 van het Burgerlijk Wetboek. Er kan een OTS uitgesproken worden wanneer de ontwikkeling van de minderjarige bedreigd wordt, wanneer de vereiste ondersteuning om deze bedreiging weg te nemen niet geaccepteerd wordt, en wanneer verwacht wordt dat de ouders met gezag op een redelijke termijn weer zelf de verantwoorde- lijkheid voor de zorg en opvoeding kunnen dragen (Burgerlijk Wetboek, boek 1, artikel 255). In principe is de duur van een OTS maximaal één jaar. Echter, zolang de minderjarige de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt, kan een OTS elk jaar met een jaar verlengd worden (Burgerlijk Wetboek, boek 1, artikel 258 en 260). Een OTS kan tussentijds beëin- digd worden door de Kinderrechter wanneer er niet meer aan de gronden voor een OTS wordt voldaan (Burgerlijk Wetboek, boek 1, artikel 261). Het is ook mogelijk om reeds een OTS uit te spreken tijdens de zwangerschap; artikel 2 van het Burgerlijk Wetboek beschrijft dat een kind al gezien kan worden als geboren wanneer dit in het belang van het kind is (BW, boek 1, artikel 2).

In het geval van een acute, ernstige bedreiging en wanneer er ernstige vermoedens bestaan dat aan de grond voor een OTS voldaan wordt, kan een voorlo- pige ondertoezichtstelling (VOTS) met uithuisplaat- sing worden uitgesproken. Deze maatregel duurt maximaal drie maanden en maakt onmiddellijk in- grijpen mogelijk (BW, boek 1, artikel 257).

Naast het uitspreken van een OTS, kan het gezag van ouders beëindigd worden. Tot 2015 was het beëindigen van het ouderlijk gezag mogelijk door een ontheffing of een ontzetting uit de ouderlijke macht. Sinds 2015 zijn deze twee maatregelen vervangen door één nieuwe maatregel: het beëin- digen van het ouderlijk gezag, met als doel om de kindbeschermingsmaatregelen te versimpelen (Memorie van Toelichting Wet Herziening Maatre- gelen Kinderbescherming, 2009, hoofdstuk 5.3). De gronden voor het beëindigen van het ouderlijk gezag zijn vastgelegd in artikel 266 van het Burgerlijk Wet- boek: het gezag van ouders kan beëindigd worden wanneer de ouder het gezag misbruikt of wanneer de ontwikkeling van een minderjarige ernstig wordt bedreigd en de ouder niet de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding kan dragen binnen een voor de minderjarige en de ontwikkeling van de minderjarige aanvaardbare termijn. De minderjarige krijgt dan een voogd toegewezen en wordt uit huis

geplaatst of wordt niet teruggeplaatst in het geval dat de gezagbeëindigende maatregel volgt op een OTS met machtiging uithuisplaatsing (Memorie van Toelichting Jeugdwet, 2013, hoofdstuk 5.2).

Naast het beëindigen van het gezag van ouders is het ook mogelijk om het gezag van ouders (gedeeltelijk of geheel) te schorsen. Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden wanneer medische behandeling van de minderjarige noodzakelijk is terwijl ouders hier geen toestemming voor geven en de minderjarige jonger is dan 12 jaar of niet verantwoordelijk kan worden gehouden voor het beslissen over zijn/haar belang. Deze maatregel kan maximaal drie maanden duren maar kan ook omgezet worden in het beëindigen van het ouderlijk gezag wanneer sprake is van de bovengenoemde criteria van de gezagsbeëindigende maatregel (BW, boek 1, artikel 268).

Gecertificeerde instellingen

Gemeenten zijn verantwoordelijk dat kinderschermingsmaatregelen beschikbaar zijn. Echter, zij voeren deze taak niet zelf uit, maar contracteren gecertificeerde instellingen voor de uitvoering van deze taken (Topberaad Jeugd, 2014). Verschillende gemeenten werken om organisatorische redenen (efficiëntie) veelal op een bovenlokaal niveau samen in de organisatie van deze instellingen (Memorie van Toelichting Jeugdwet, 2013, artikel 3).

Kinderbeschermingsmaatregelen mogen alleen uitgevoerd worden door deze gecertificeerde instellingen. Naast kinderschermingsmaatregelen voeren de instellingen ook jeugdreclassering uit (Jeugdwet, 2014, artikel 3.2). Het doel van het certificeren van instellingen is om de kwaliteit van de uitvoering van kinderschermingsmaatregelen en jeugdreclassering te verbeteren. Om gecertificeerd te worden moeten de instellingen aan verschillende eisen voldoen op het gebied van aanwezige expertise, toegepaste methoden en interventies, organisatorische eisen, werkprocessen, en samenwerking met andere instellingen.

Na de beslissing van de Kinderrechter draagt de RvdK de zaak over aan de gecertificeerde instelling opdat een gezinsvoogd zijn of haar werkzaamheden ten behoeve van kind en gezin kan starten. Deze gezinsvoogd geeft het gezin en - indien aanwezig - het sociaal netwerk eerst de kans om zelf een familiegroepsplan op te stellen waarin beschreven wordt hoe de veiligheid en ontwikkeling van het kind

verbeterd kan worden. Vervolgens stelt de gezinsvoogd samen met ouders en het kind een definitief plan op, waarvoor het familiegroepsplan als basis kan dienen. De gezinsvoogd dient er daarbij voor te zorgen dat de voor het kind bedreigende situatie wordt weggenomen (Jeugdwet, 2014, artikel 2.1 en 4.1; Jeugdzorg, 2013a).

Daarnaast beslist de voogd of er mogelijk aanvullende jeugdhulp nodig is. De voor (gezins)voogdij en jeugdreclassering gecertificeerde instellingen mogen deze jeugdhulp echter niet zelf uitvoeren; deze moet worden geboden door andere instellingen. Gezinsvoogden functioneren dan ook vaak als casemanagers in plaats van als hulpverleners; zij kunnen bepalen dat jeugdhulp nodig is en kunnen, in overleg met de gemeente, deze jeugdhulp organiseren en monitoren (Memorie van Toelichting Jeugdwet, 2013, artikel 3.2 en 3.4).

Politie en het Openbaar Ministerie (OM)

De politie en het Openbaar Ministerie (OM) kunnen op verschillende manieren betrokken zijn bij zaken van verwaarlozing en kindermishandeling. Er zijn richtlijnen opgesteld voor de samenwerking tussen Veilig Thuis en de politie met als doel om de kans op een veilige situatie voor kinderen te vergroten (Pattje, 2015; Topberaad Jeugd, 2014). Zo vraagt Veilig Thuis altijd informatie op bij de politie over de personen die betrokken zijn bij een melding (Pattje, 2015). Ook tijdens de triage en het onderzoek bij Veilig Thuis kan de politie eventueel betrokken worden om de veiligheid voor het kind te vergroten. Dit wordt voornamelijk gedaan wanneer er sprake is van ernstige kindermishandeling (fysieke mishandeling, fysieke verwaarlozing, seksueel misbruik, eengerelateerd geweld, meisjesbesnijdenis, gedwongen huwelijken). Ook kan Veilig Thuis de politie betrekken wanneer de politie de melder is en wanneer Veilig Thuis serieuze vermoedens heeft van een strafbaar feit van een betrokkene (Baeten, 2014).

Daarnaast kan de politie zelf een melding doen bij Veilig Thuis. Zo kunnen er bij de politie meldingen binnenkomen van kinderen die in alarmerende omstandigheden leven. Dit kunnen direct bedreigende situaties zijn waarin het kind slachtoffer is van kindermishandeling, getuige is van huiselijk geweld, is weggelopen of (mogelijk) in de prostitutie zit. Wanneer de politie betrokken is bij een dergelijke situatie, kunnen zij dit melden bij Veilig Thuis. Daarnaast heeft de politie een signaleringsmethodiek (ProKid) waarmee risicovolle opgroeisituaties voor

kinderen onder de 12 jaar in kaart kunnen worden gebracht. Bij inschatting van een hoog risico wordt eveneens een melding gedaan bij Veilig Thuis (Topberaad Jeugd, 2014). Zo doet de politie een melding bij Veilig Thuis wanneer er vermoedens zijn van kindermishandeling, wanneer minderjarigen getuige zijn van huiselijk geweld, bij criminaliteit van minderjarigen jonger dan 12 jaar, bij andere zorgen om een minderjarige of wanneer er zorgen zijn over een ongeboren kind (Pattje, 2015).

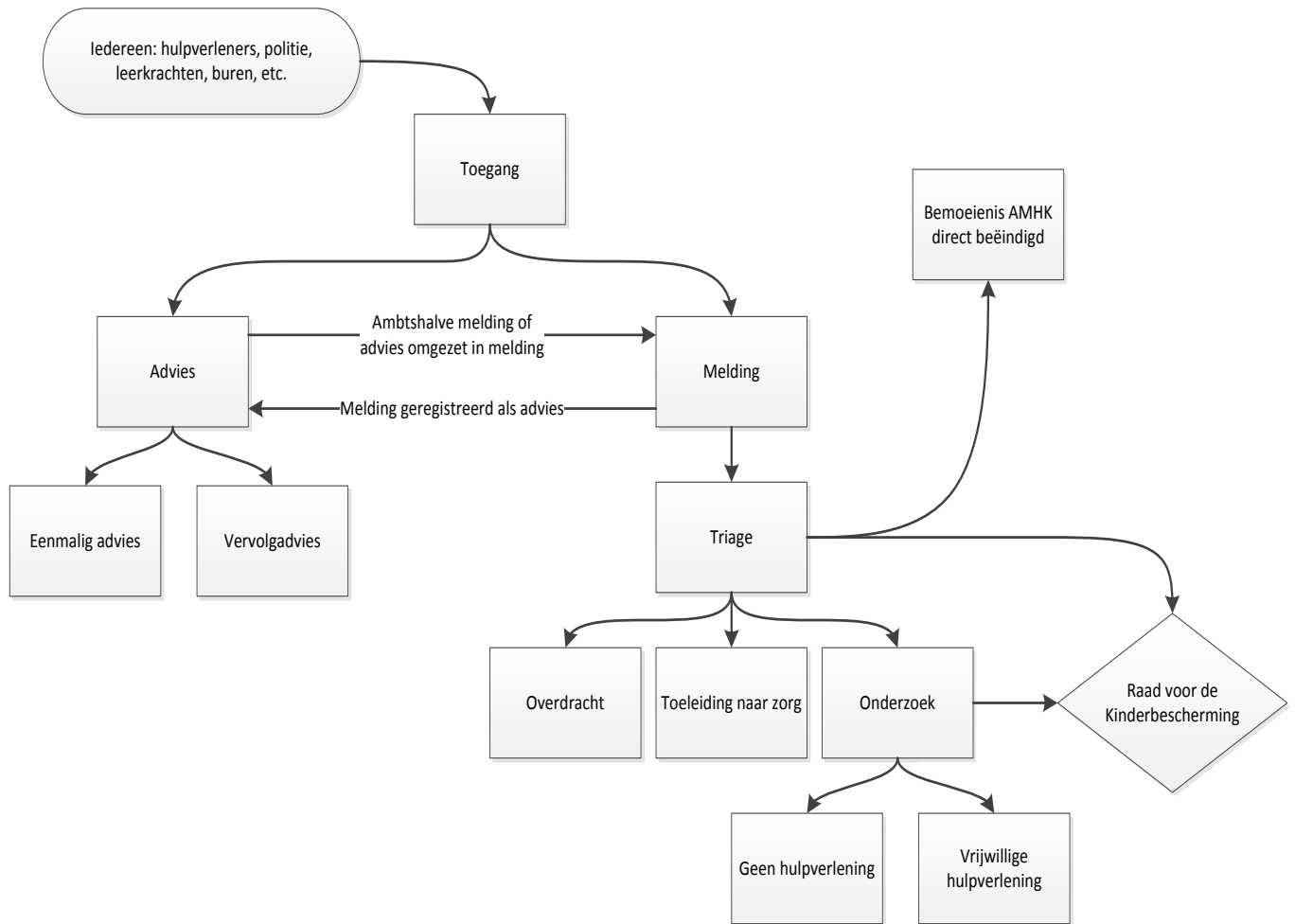
Naast de politie heeft ook het OM een rol in de jeugdbeschermingsketen. Het OM kan een verzoek indienen bij de Kinderrechter om een kindbeschermingsmaatregel uit te spreken. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als aanvulling op of in plaats van een straf in het jeugdstrafrecht of wanneer ouders gedetineerd zijn (Topberaad Jeugd, 2014).

Bovendien is het OM betrokken bij de strafrechtelijke aanpak van kindermishandeling. Het OM zoekt daarbij naar de manier waarop het strafrecht kan bijdragen aan een duurzaam beter en veiliger leven van het kind (Openbaar Ministerie, n.d./b). Bij de inschatting of er gebruik moet worden gemaakt van het strafrecht, wordt samengewerkt met andere instanties, zoals de RvdK voor de Kinderbescherming. Bij het bepalen van de straf vormt de bescherming van het kind het uitgangspunt. Daarnaast wordt er rekening gehouden met hulpverlening binnen het gezin en met eventuele civielrechtelijke beslissingen (Openbaar Ministerie, n.d./a).

Ontwikkeld in het kader van het internationale HESTIA-onderzoeksproject door Helen Bouma, Mónica López, Erik Knorth en Hans Grietens (2017), allen werkzaam bij de Rijksuniversiteit Groningen, basiseenheid Orthopedagogiek. Voor de Engelse versie, zie: <http://www.projecthestia.com/wp-content/uploads/2015/03/POLICY-BRIEFING-NL.pdf>.

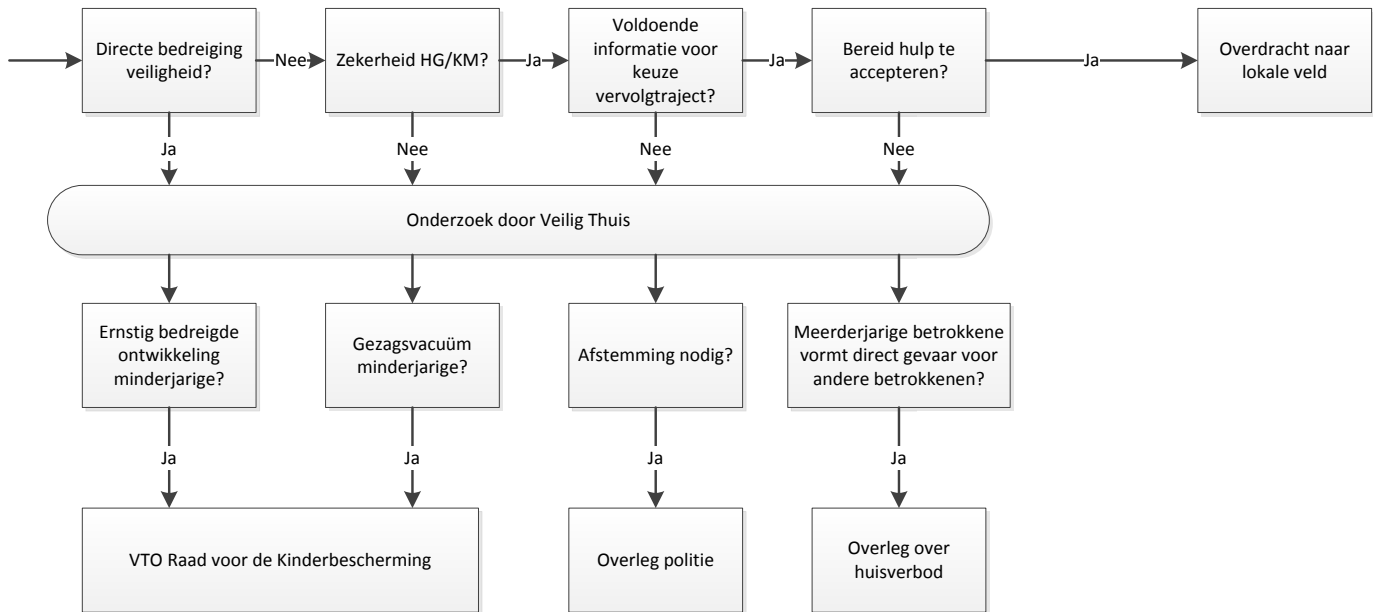
Citeren als: Bouma, H., López, M., Knorth, E., & Grietens, H. (2017). HESTIA Factsheet: het Nederlandse jeugdbeschermingsstelsel onder de Jeugdwet 2015. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, basiseenheid Orthopedagogiek (pp. 1-15).

Figuur 1: Stroomschema Veilig Thuis

Figuur 1. Stroomschema Veilig Thuis (gebaseerd op het Handelingsprotocol Veilig Thuis, zie: Baeten, 2014).

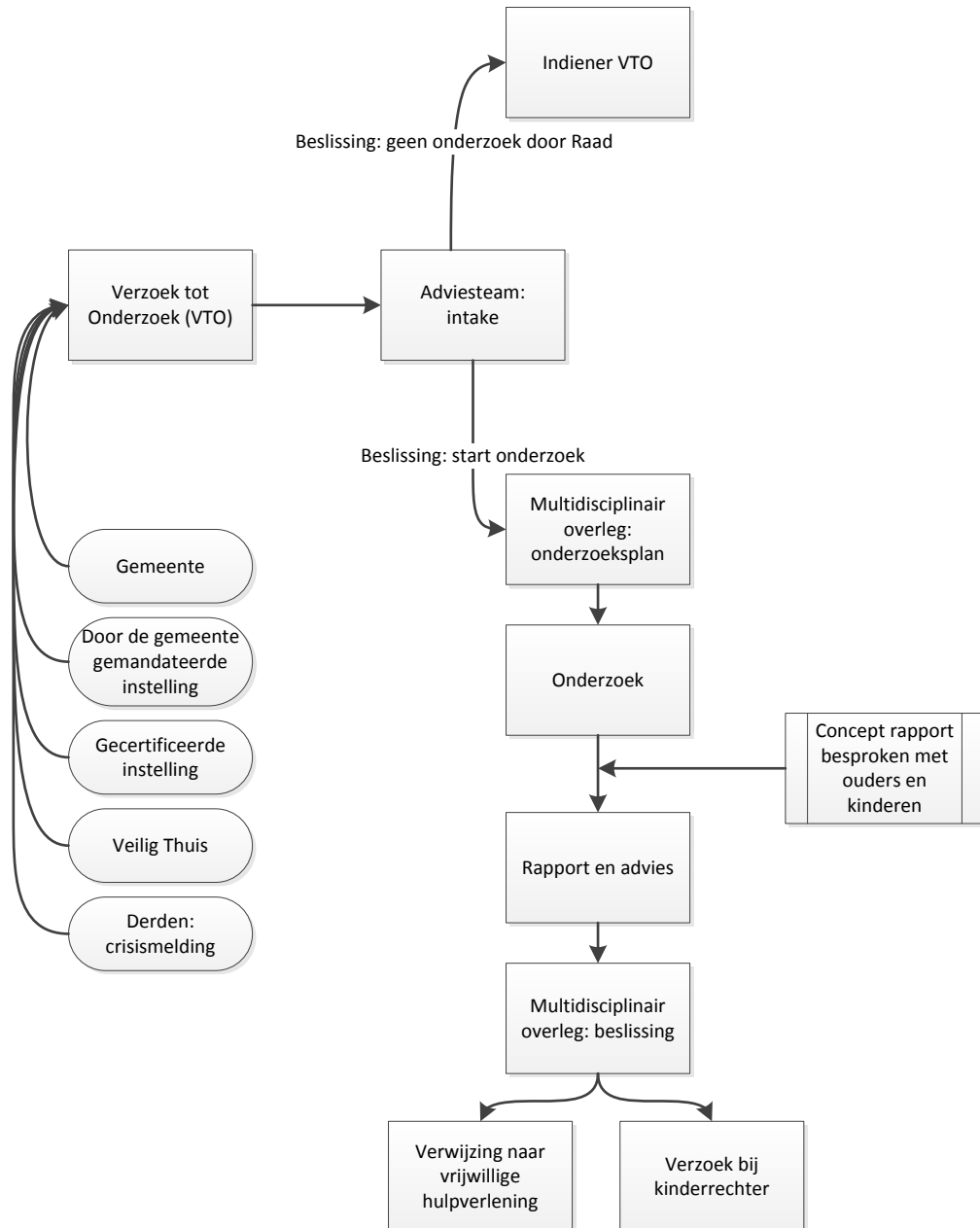
Figuur 2: Criteria voor Veilig Thuis om een onderzoek te starten

Figuur 2. Criteria voor Veilig Thuis om een onderzoek te starten (overgenomen uit Handlingsprotocol Veilig Thuis, zie: Baeten, 2014, pagina 21).

Figuur 3: Stroomschema beschermingsonderzoeken Raad voor de Kinderbescherming

Figuur 3. Stroomschema beschermingsonderzoek Raad voor de Kinderbescherming (gebaseerd op procesmodel jeugdbeschermingsketen, zie: Topberaad Jeugd, 2014).

Geraadpleegde bronnen

Baartman, H. (2005). Kindermishandeling: de politiek een zorg? In H. Baartman, R. Bullens, & J. Willems (Red.), Kindermishandeling: de politiek een zorg? (pp. 14-31). Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Baeten, P. (2014). VNG-model handelingsprotocol voor het Advies- en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling 'Veilig Thuis'. Den Haag: Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Burgerlijk Wetboek Boek 1. Verkregen van: <http://www.wetboek-online.nl/wet/BW1.html>.

Gezondheidsraad (2011). Behandeling van de gevolgen van kindermishandeling. Den Haag: auteur.

Jeugdwet (2014, 1 maart). Verkregen van: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0034925>.

Jeugdzorg Nederland (2013). De kleine gids kindermishandeling. Achtergronden, signaleren en de meldcode. Alphen aan de Rijn: Kluwer.

Meima, B., & Van Yperen, T. (2013). Beleidsinformatie stelselherziening jeugd: Meetbare preventie. Utrecht: NJi.

Memorie van Toelichting bij de Jeugdwet (2013, juli). Verkregen van: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/07/01/memorie-van-toelichting-bij-de-jeugdwet.html>.

Memorie van Toelichting bij de Wet Herziening Kinderbeschermingsmaatregelen (2009). Verkregen van: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-32015-3.html>.

Ministerie van VWS, Ministerie van V&J, & VNG (2014). Digitale handreiking aanpak kindermishandeling. Den Haag: auteur.

Ministerie van VWS, & Ministerie van V&J (2011). Kinderen veilig. Actieplan aanpak kindermishandeling 2012-2016. Den Haag: auteur.

NJi (n.d./a.). Opvoedingsondersteuning. Verkregen van: <http://www.nji.nl/Opvoedingsondersteuning>.

NJi (n.d./b.). Wijkteams. Verkregen van: <http://www.nji.nl/wijkteams>.

Openbaar Ministerie (n.d./a.). Aanwijzing huiselijk geweld en kindermishandeling. Verkregen van: <https://www.om.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/@94020/aanwijzing-huiselijk/>.

Openbaar Ministerie (n.d./b.). Kindermishandeling. Verkregen van: <https://www.om.nl/onderwerpen/week/>.

Pattje, W. (2015). Model voor samenwerkingsafspraken tussen Veilig Thuis, politie en OM. Den Haag: Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Raad voor de Kinderbescherming (2014). Het adviesteam van de Raad voor de Kinderbescherming. Betrokken en gericht op samenwerking. Den Haag: auteur.

Raad voor de Kinderbescherming (2016a). Het kwaliteitskader van de Raad voor de Kinderbescherming. Den Haag: auteur.

Raad voor de Kinderbescherming (2016b). Protocol beschermingszaken. Den Haag: auteur.

Raad voor de Kinderbescherming (n.d.). De uitkomst van het onderzoek. Verkregen van: <http://www.kinderbescherming.nl/hoewerktde raad/de uitkomst van het onderzoek/>.

Topberaad Jeugd (2014). Procesmodel jeugdbeschermingsketen 2015. Versie 0.8, concept. Verkregen van: <https://vng.nl/onderwerpenindex/jeugd/jeugdhulp/publicaties/procesmodel-jeugdbeschermingsketen-2015>.

